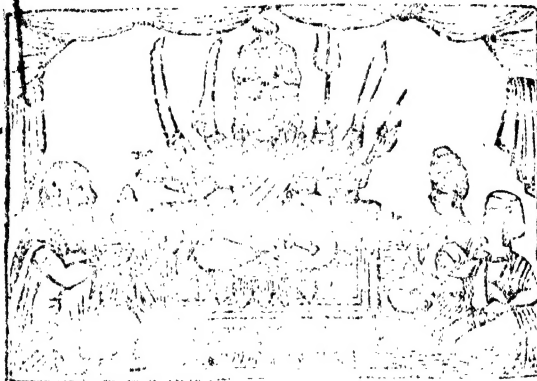

કડવા પાટીદાર
સુધારક ગાયન

૨૫૪૯

શ્રી ઉમીઆ સત છે.

કડવા પાટીદાર સુધારક ગાયન

રચનાર તથા છપાવી પ્રચીદ્ધ કરનાર

પા. ગંગારામ જેઠીદાસ છત્રાલા.

મુ. અમદાવાદ દરીયાપુર લાલબાવાના ટેબે

આવૃત્તિ ૧ લી

પ્રત ૨૦૦૦

સંવત ૧૯૬૫

સં. ૧૯૦૯

પટેલ પોચાલાલ ચક્રભાઈ મહાદેવીયાયે છાપી.

શ્રી સત્યસાગર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ પીરમથા રોડ-અમદાવાદ

હીમત અમુલ્ય

પ્રસ્તાવના

પ્રીય વાંચકો આવા દુઃક ગ્રંથને પ્રસ્તાવનાની જરૂર નથી પણ પાટીદાર જાતી સુધારાને લીધે થોડો ભાગ આપવામાં આવ્યો છે.

પાટીદાર ક્રોધ આધુનીક સમયથી ભરતીંદ્રાને સ્વાધીન હતી પણ હાલમાં તેો જન્યત થઈ પોતાના ગુણનાં સાધન શોધવામાં તત્પર થયેલી જોવામાં આવે છે માટે તેવા કામમાં મદદ કરવા હમો એ નીચેના ગ્રંથોના આશ્રયથી આ પુસ્તક છપાવી બહાર પાડ્યું છે માટે દરેક સ્વજાતી બંધુઓએ પોતાના દુઃખીઓને ભેગા કરી વાંચી બતાવવાની હમો લલામણુ કરીએ છીએ.

આશ્રય આપનાર ગ્રંથોનાં નામ.

પા. દાહબાઈ	{ ૨૫૪ } આયોદ્ય મીલના માસ્તર
પા. આનંદરામ	
પા. હગનલાલ	
પા. જોશંગભાઈ	{ કડાકા મીલના માસ્તર
પા. શીવલાલ	
પા. હરીભાઈ	{ રાજનગર મીલના માસ્તર

આ પુસ્તકના કર્તા સ્વજાતી સેવક.

દેશાઈ નારણદાસ જોરાભાઈ મુ. વીરમગામ
પા. ગંગારામ જેઠીદાસ છત્રાલા.

લી. કર્તા.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાષ્ટ્રિય વિભાગ]

અનુક્રમાંક

૨૫૪૮-

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ

૩૬૫૧

૫૧૨૧૨

૨૩૬૧૨૬

૩૧૧૫૫

વિષય ૬-૧૩

૨૫૪૮
૬-૧ ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીસર્પટ-સંગ્રહ

કડવા પાટાદાર સુધારક ગાયન.

મંગળાચરણ.

ધવજ શહેશો કહેજો શામને એ—રાગ.

રે રદીઆરા રઘુવીર જગદાધારજો,
 પ્રમુજ આ પાટીદારોના પોકારજો.
 કશ કૃપા કરી કળ હવે ક્યારે કાપશે,
 બીકલ વર હવે વીનતી હમારી ઉર ધારજો. રે.
 શામળીઆ સ્વપને હમે દુઃખ નવ પામીએ;
 કરો શાગ સલુણા સુખ તણા વિશ્રામજો.
 ગીરધારી ગોવરધન જમણે કર ધર્યો,
 ઉતાર્યો છે ઇંદ્ર તણા અભીમાનજો. રે.
 મુજ દાતિતણા કુધારા કેશવ કાપજો,
 દેજો સૌને સુધારા કરે સુખજો.
 ત્રીભુવન તરત ભુજવો જવાળા કુસંપની,
 ઘેર ઘેર મોહન માણ મંગળ મુખજો. રે.
 વનમાળી વરદાનજ આપો એટલું,
 વિધા વધારો કરોને કેશવરાયજો.
 પુરશોતમ પર નીંદ્રા મુખથી ટાળજો,
 અને નેહ નજરથી નારાયણ નીરખાયજો. રે.
 પાતળીયા પરધન ૧૯૫૨ માનીએ,

ત્રીકમ તણ્યે કણ્યોને કકાશજો.
 અલખેલાજ એવીરે બુદ્ધી આપજો,
 પ્રભાતે ઉડી સમર શ્રી ભગવાનજો. ૨.
 બુદ્ધરજ આ ભોગા ભાષ્યોને ભરમાવજો,
 ભોળપણામાં વેચાણા ધર પારજો.
 કુડીઆને કપટી તેલોડો કુટે ધણા,
 હુંગ કરીને છુતી લે છુતાજજો. ૨.
 કર કરણા હવે હઠ થઈ કમળાપતી,
 ઓધવજ તમે નોધારાતા આધારજો.
 મોરલીધર માધવરે મન થઈ માગીએ,
 દેવકી નંદન દુઃખને દરીદ્ર જાયજો. ૨.
 લક્ષ્મી કરા પતીરે લક્ષમાં લાવજો,
 વારે ચડજો સુમદ્રાના વીરજો
 જે ઠર જોડી દાસ ગંગારામ વીનવે,
 દે જો હમને અધીક ધારણુ ધીરજો. ૨.

ગાયન ૨ જી.

વશ શ્રીમાં સુખ છી સર્વને સંપમાં
 કુસંધ કલેશજ દુરજ કરીએ ને સંપતણું સુખ લાધ્યોને
 વીરા જ્યન્તીમાં સંપથની શુખ થાયજો,
 દુરીજન સંગત દુર કરીને સજ્જન શીખ સમરીએજો.
 સજ્જનોનું સરણુ સદા શત સંગજો.
 કષ્ટ કષ્ટારો દુર કરીને મત્ય મુધારો કરીએજો,

જાતીનું હિત સુધારક હાથજો.
 ધર વેચીને ધરો ન કરીએ જુગઠડે નવ રમીએજો.
 ગયા જુગઠામાં પાંચે પાંડવ વનજો,
 એક શબ્દમાં સમજી લખજો ને મુમત મુકી દેખજો,
 કહે ગંગારામ સુધર્માથી સુખ થાય જો.

ગાયન ૩ જી.

ધીરાના પદનો રાગ.

પાટીદાર જગોરે ઘેરજીના ઘેરેલા,
 ઘોર નિદ્રામાંરે આવી ગઇ અંત વેળા પાટીદાર.
 લોહી માંસ ન મળે શરીરે હાડપીંજરવત પેખું
 પરાંજો શ્વાસ લેઇ કરતાં પર આધારે દેખું,
 પીડ નવ પરજો રાગોના પીડેલા. પાટીદાર.
 કુધારો કાલેરા લાગી લેવા બેઠો પ્રાણ,
 આજલગન ત્રીદોસની પીડ કરવા બેઠી હાણ,
 મમત નવ મુકારે કબુધીના કાહેલા. પાટીદાર.
 હિતકારી નાડી વેદો તે આપે ઔપદ સાર.
 કડવાં કહાએલાં લાગે રૂચે નહિ લગાર.
 જુવાબાબા કરવારે દોડો તમે વેહેમેલા. પાટીદાર.
 ધર્મા દ્વેશ આદે લેઇ રાગો પીડે મહા મલીન.
 ઐક્ય નહિ એ જવરની પીડા લાગી રાતને દીન.
 દવાને નવ રાચોરે રાચોદોરે મંત્રેલા. પાટીદાર.
 કુળવણી સજીવન જુટી છુટી પીવા હિત,

મુખ મેલતાં થુકો કાઢો કેમ સુધરે વીપરીત,
ફરે વેઃ પાઞ્જરે શ્રમ લેઈ થાકેલા. પાટીદાર.
હુધા ઉઘડવા દે સુધારો તેને ઢાળા નાખો,
હિંચુગર્ભ વીધાને પાતાં મુખ ખીડીને રાખો,
હિતકર કહે છે રે કેમ સુધરે આ વેળા. પાટીદાર.

ગાયન (૪) થું.

(વૈદરલી વનમાં વલવલે) એ રત્ન.

ભાવક ભાગોને ભુદરા કહીએ કણખીનું દુઃખ	
કણખાલય કૃપા કરી ક્યારે આપશે મુખ	ભાવક ૧
કારતકે કણખી કુવે ગયો શીર ઉપાડી કાશ	
ધજાંડા વાવવાને કારણે જોયા શુકનને જોશ	ભાવક ૨
માગશરે મનમાંડી મલપતો રૂડા ધજાંડા દેખાય	
પણુ ગેરજો આવે નહિ ભાવક ભવની જાય	ભાવક ૩
પોશ મહિનાની ટાઢડી વાયુ શીયાળુ વાગ	
કણખી પાશે કપડાં નથી દાડી કડકડ થાય	ભાવક ૪
મહમહીને મનમાં વિચાર્યું દેખી ધજાડાની પેર	
આડધો આપીશું વણીકને આડધા લેઈ જઈશું ઘેર	ભાવક ૫
હોળી દેખી કાળી હલટયા એવી દ્રાગણીની પેર	
જેતર વિષે ચોરી કરે કણખી જાય જો ઘેર	ભાવક ૬
ચમત્કારે ચીંતા દેશે ધણી વેશે ભરવાને માટ	
ધર માંડી દમ મળે નહી જાય વણીકને હાટ	ભાવક ૭
નહશ એ વીવાહ આદરયા લીધું શુભ લગ્ન	
વળું વન દેવું કરી થયા મનમાં મગ્ન	ભાવક ૮

જેઠ મહેને ઝટ હઠતો ખાતર બરવાને ઠાજ

ખંતથી મહેનત મહુ કરે રાખો કચર લાજ

ભાવક ૯

અશાહે કાંતિડુ આલીયું ખેતી કરવાને માટ

ખરમાંહી ખી કે ખેવડ નથી જાય વણીકને દાર

ભાવક ૧૦

માથા આવણુ બમે આવીયો ભીંજાય કણુખીની નાર

કેડમાં લટકે ખાળકું માથે નીતરે ચાર

ભાવક ૧૧

ભાકરવે પુખ બહુ થયો મનથી ગાળો ધાલ

ખેતર ટાવાને કારણે હાથે ગોફણુ ઝાલ

ભાવક ૧૨

આશામાં કણુખી વાશો રહે ટાઢા ટુકડા ખાય

કેવો દીન દીવાળીનો ન જાણે મનમાંય

ભાવક ૧૩

અધીકમાં અધીક શુંકીજીએ કહીએ કણુખીનું કર્મ

રણવાથી ખર્ચ કરે ધણું ગંગારાગ જાણે મર્મ

ભાવક ૧૪

ગાયન પ મું.

જીજી છંદ.

અરે સાંભળો સજ્જનો વાત મારી રચેતો ગ્રહો હોય જે હીતકારી
ધરો ટેકને સંપત્તાતો સુધારો સખીદીલના અંધવો પાટીદારો ૧

બણો ભાવથી ખાળકોને ભણાવો મજે સુખ તેથી સદા મન લહાવો
વડી છેજ વિદ્યા વિપત્તી વિદારો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો ૨

કરોને સુધારા વધારા સ્વજનતીજીએ અંધુ તેથી પીડાતા વૃથાથી
નથી જે અનુકુળ કાઢો કુધારો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો ૩

વીવેક નથી વ્યય તમો હસ્તથાતો કરો જેટલો તે નકામોજ નતો
નથી લાભ થાતો તે મનથી વીચારો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો ૪

ગયું સુખને દ્રવ્ય વિપરીત વ્યયથી તથાપી દરો ન તમો એજ ભયથી

પ્રતીદીન કરતા રહેછો વધારો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો
 પુલાળો નહિ ખર્ચ મોટાં કરીને જવાના ધસાઇ રહેને ઠરીને
 નથી પાસ નાણું તમે મન વાગો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો ૬
 છડેલા પાણું છોડશે બધું બ્યારે થશે ઉન્નતી તો તમારીજ ત્યારે
 થશે નમ્ર મનના મટાડી વિદારો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો ૭
 અત્યારે વધી છે જુએને ગરીબી લહો પાક મોટો ધરેન મળેખી
 રજો જેટલું તે લહે લેણુદારો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો ૮
 તમે શાળા ગોધુમને નીપજવો ત્યાપી રહ્યો બાજરો નીત ખાવો
 સુકોને લુખો ખાઇને દીનગણો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો ૯
 દહી દુધને ગૃત નિપજવનારા ત્યાપી પીએ ઘેશ ને છાશ બાળા
 કરોછો કસર તોય ન આવે સુખારો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો ૧૦
 તમે પાક મોટા કપાશે કરો છો છતાં તો ઉઘાડા દીલેથી ફરો છો
 હશે વસ્ત્રતો ચીયરાંવત ન્યાળો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો ૧૧
 જુએને વણીદો તમારા જમામે પળી તેલ મીઠાના ધંધામાં જમે
 તમે દ્રવ્યથી તે બને શાહુકારો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો ૧૨
 હિસાબો કરે શેઠ તે સત્ય માનો ગણ્યા સોકે છતે તમે નવ જણો
 લહે એમ ખેંચી તમારો વધારો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો ૧૨
 બણેલા નથી દેખશો કુળ સામે વિનાશાન સુખ દુખ તે કાણુ આકે
 રજો છો ખા નવજો દી તમારો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો ૧૪
 રજો થોડું ખર્ચ માણું કરો છો વળી આવે અવસર પુલ્યા ફરો છો
 કહો કેમના આવે ગરીબીનો વારો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો ૧૫
 થઇ છે હવે હવે જગોને વીરા સુધારો સ્વજાતીને ગરજવી ગીરા
 કહે હીતકર હીતના ઉદગારો સખી દીલના અંધવો પાટીદારો ૧૬

ગાયન ૬ ઠું.

પાટીદારોના મરણ પાછળ નાતવરા અને તેથી વેઠવો પડતો ત્રાસ
દાણુ લીલાનો રાશ.

વીરા આપવીતી વાત જાણીએ કરી સુધારોને શુભ માણીએ
તમે માતીવરા કેરુ દુખ પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભજોરે
એકવાત ઠકુ શુણુને વીરાંરે તમે સમજી લેજો મનમાં ધીરાંરે
ઠકુ માતીવરાનો રીવાજ પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભજોરે
એક પ્રદ વડીલ સાઠ વરસનારે તેમને ખરચની ઝાઝેરી તરજનારે
મરતી વળતે વીચાર્યું મન પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભજોરે
પાશે બોલાવી પોતાની નારનેરે માફ કારજ કરજો સારનેરે
આપણે છીએ ઇન્તદાર પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભજોરે
પછી ડોશા મરચુને ચરણ થયારે તેમને પાલખીમાં બાંધીને લેઈ ગયારે
કીધી દહન કીયા શમશાન પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભજોરે
સૌંકા નાહી ઘોષને ઘેર આવીઆરે બેઠા ધરમાંને વીચાર લાવ્યાંઆરે
પણુ ગરીબ દશાતુ ધરખાર પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભજોરે
દીન ખીજે ડોશાની ટાઢી વાળીનેરે ધરમાં દીકરા મોટા બાળાનેરે
તેના કુટુંબી કરતા વીચાર પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભજોરે
એક ડોશાને બે દીકરા રજોરે આવો અવસર ફરીને નહી મજોરે
પછી થવાનું હોય તે થાય પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભજોરે
એક લોળીયુ ઠાંટા વેચી આવીઆરે તેની આશીષ તમાકુ લાવીઆરે
બેઠુ રાવણું કરવા વીચાર પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભજોરે
આપણે ખરચ તે કરવું ડોશા તણુરે માટે નોતરવુંછે કુટુંબ ધણુરે

માટે ચીઠીઓ લખો દશબાર પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 પ્રથમ ચીઠી લખી વેવાધસાળનેરે પછી છોકરાંના મામા મોસાળનેરે
 લુગડાં ઉતારીને વાંચળે આવાર પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 બેન દીકરી ભાંજેજ ફાંજ ચારનેરે ખીજ સમા વાહલાં દશબારનેરે
 આવળે શાતમને સોમવાર પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 હવે ધરમાતો દામ એકે નથીરે પણ સાડ ખરચ કરડું સરવથીરે
 નહીતો ઈજત આપડ જન્ય પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 એક ખેતર હતુ તે વેચીયુરે એક ધરતે ધરાણે મેલીયુરે
 પણ આટલેથી પુર ન થાય પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 એક ઉકરડો લખી આપીઓરે એક પુત્ર સાથી (નોકર) કરી થ.પીઓરે
 કર્યા પાંચ વરશે રૂપીઆ પચાશ પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 તેના ધી ગોળને બહિ લાવીઆરે પછી આપ કુટુંબી તેડવીઆરે
 વીરા હવે શુ જોઇશે આજ પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 હવે મરચુ મીઠુને હળદર લાવળેરે પછી રસોઇ કરવા તેડવળેરે
 હવે તેના શો કરવો વિચાર પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 એક હાંશડી તે વેચી આવીઆરે તેના સર્વે મશાલા લાવીઆરે
 પણ દાળ ચોખાનો ઉચાટ પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 એક બળદ તે વેચ્યો ખત્રીશમાંરે દાળ ચોખા તો લાભ્યઃ છત્રીશનારે
 તોયે રૂપીઆ તો ખુટયા ચાર પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 કર્યો શીરો તે સૌ કોઇ ખાઇ ગયાંરે સાડ ખરચ કરડું જશ દેઇ ગયાંરે
 હવે સજ્જાનો કહુ મહીમાય પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 એક ભેંસ વેચીને ગાય લીધીરે તેતો રાજમામાં બ્રામણને દીધીરે
 આખ્યાં સારાં વસ્ત્ર કેરાં દાન પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 થાળી વાડકોને ગોદડાં સૌ આપીઓરે એક ખાટલાની અંદર નાખીઓરે

કાપ્યુ શ્રામણુ કેરુ દુખ પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 સર્વ સગાં જમીને ચાલ્યાં ગયારે પેલાં ડોશીતો પાયમાલ થઇ રહ્યારે
 કીધુ ઇજત રાખવાનુ કામ પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 એક દીકરો તે દહાડી મજૂરી કરેરે પેલી ડોશીતે પારકુ પાણી ભરેરે
 ખીન્ને દીકરો સાથી પણામાંહે પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 વીરા આવ્યા ખરચ તમે અંધ ઠરેરે તોતો સંસાર સાગર સેહેજે તરેરે
 નહીતો દુખના દીવસ જાય પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે
 વીરા સમજો હવે હઠ થઈરે આવું થશે પછી ઇજત શી રહીરે
 કહે અંગારામ શભા માહે પાટીદાર ખરચની વીનતી સાંભળોરે

ગાયન ૭ મુ

અવશર આવે જાય અભાગી અવશર આવો જાય
 મનમાં ગોધાંખાય મુરખડા અવશર આવો જાય
 માત પીતાનુ કારજ કરતાં પાછુ નવ જોવાય
 દીકરી કેરો અવસર આવે પોક મુકી રોવાય અવશર
 વિદેશી વસ્તુ વહાલી લાગે પૈસા બહુ ખરચાય
 રવઢેશીને ઉત્તેજન આવો હીંદની ઉત્તતી થાય અવશર
 પરમારથમાં પ્રાણજ આવો દાનજ દો વીધાય
 બવ સાગરમાં શહેજે તરશે ઘોર કળીયુગ માંય અવશર
 હાડ ચામને લોહી માંસનું પુતળુ આ કહેવાય
 આંખ મીચંતાં પડી જવાનુ ઘડી પલકની માંય અવશર
 શુધારક શુ ખોટું કહેછે ભરી શભાની માંય
 જાતી તણુ જો હીતચાહોતો સૌ જન સુખીઆ થાય અવશર

ગાયન ૮ મું.

ભુજંગી છંદ.

અરે ખંધુઓ ભુદ્ધી છે મુખ કાચી વંદુ વેણુતે માનજો વાત સાચી
 સંઢી સંપને કલેશ જો દુર જાયે નકકી જાતીની ઉન્નતી એમ થાયે
 બણાવો ગણાવો તમે બાળકોને કરો દેખતા ઠોક રાખો ન કોને
 વિધાની વડે સરવે કામો રીધાયે નકકી જાતીની ઉન્નતી એમ થાયે
 વળા છેતરેના છજે કાષ્ટ એને ટળે તાપ તેના મળે સુખ તેને
 લહે લહાવ સારો તે અવનીની માંડે નકકી જાતીની ઉન્નતી એમ થાયે
 બણેલા વણીકા તે મનથી વીચારો હમંજે લેલાવે લેવાગો હળારો
 વિદેશે જઈ ખુબ પૈસા કમાએ નકકી જાતીની ઉન્નતી એમ થાયે
 જાતી વરાની કહું એક વાત કરો છો જુલમો કરી ફરજયાત
 જાયે બહુ ગરીબો વરા જો રોકાય નકકી જાતીની ઉન્નતી એમ થાયે
 કરી સંપને ખર્ચ જોડાં ધટાડો ઠન્યાવીક્યને બાળલગ્ન મટાડો.
 નથી જો અતુકુંજ કુધારા જાયે નકકી જાતીની ઉન્નતી એમ થાયે
 તમે છો મહા આબના સ્થંભ જેવા અત્યારે થયા છે ઠરો હાલ કેવા
 સુણી વાત ને જો સુધારા કરાજો નકકી જાતીની ઉન્નતી એમ થાયે
 તમે છો સદા સર્વને પાળનારા સ્વજાતી તથા સંકટો હરનારા
 ઠડે હીતકર શબ્દ સાચા મનાજો નકકી જાતીની ઉન્નતી એમ થાયે

ગાયન ૯ મું.

ઓધવજી સંદેશો કહેજો શામને એ રાગ.

પાટીદારો બર નીંદ્રા થકી જાગજો

અધીક બંધશું આવી માહારા વીરજો

જાગીને જ્ઞેશોરે જ્યારે બધવા
 હૃદય વીધે નહિ રહે ધારણ ધીરજો. પાટીદારે
 સુખ અને શાંતિના દીવસ વહી ગયા
 આગ્યું અચાનક દાવાનળ બહુ દુઃખજો
 આજસ મરડી પાણીથી સુખ પખાળીને
 શોધો સાધન જેમાં સમાયુ સુખજો પાટીદારે.
 સાવધ થઇને હાંકીને વીરા હેતથી
 સંસાર સાગરમાં ચાલી સુધારાનું નાવજો
 હઠણુ ખેવડીઆ થઇને નૌકુકર ધરો
 જાવજળ તીરે જરૂરપણેથી જાવજો પાટીદારે
 રસ્તામાં જાજેરે વીરા જાળવી
 સંસાર સાગરમાં વાંકી વસામી પાટજો
 મહા મોટા મચ્છ વચમાં વીધન આઢરે
 માહ આવીને કરશે અતી ધુંધાટજો પાટીદારે
 આકળા થઇને ઉતાવળ નવ કીજીએ
 હિતાંવળેથી લાગે થાક અપારજો
 વીકટ વાટને પંથ ધણેરો વેગજો
 ધીરજપણાથી મળશે ઉતમ સારજો પાટીદારે
 રખવાળા લેજેરે રસ્તે ડર ધણો
 પેશંજરને દેઢા અઢકી ધીરજો
 મુસાફરીમાં સંકટ બહુ આવી આટે
 પથ હીંમત નવ હારશો ચાલી વીરજો પાટીદારે
 વિદ્યારૂપી ધન લેજો સૌ સાથમાં

જેથી સરશે સરવે તમાં કાજજો
 આજસ રાખી ઉધમ જો તમે નહિ કરો
 તો તેડે આવેલું કુખી જશે તમ નાવજો પાટીદારો
 જગતમાં જનમીને જન જશ મેજવે
 કદ વેહી કરે જાતી સુધારાનું કામજો
 હજવી તેણે આપ જનેતાની કુખને
 હીતકર કરાં માન્ય કરો પ્રજામજો પાટીદારો

ગાયન ૧૦ મું.

રાગ ક્ષત્રીકલકં.

તમે ઉડો ઉડો ઉમીઆના બાળ
 શું આજસમાં ઉંધી રહ્યારે
 પાણી આવ્યા પહેલાં બાંધી દ્યોને પાળ

શું આજસમાં

આવ્યું કુધારા રૂપી પુર	શું
તેમાં તણાઈ જશે મહા શુર	શું
કરો સુધારા રૂપી નાવ	શું
તેમાં બેસીને સામે પારે જવ	શું
તમે આપ વીચારોને મન	શું
ગાંઠે બાંધી દ્યોને વિદ્યા રૂપી ધન	શું
જેમાં સગાં વહાલાંનો નહિ લાગ	શું
નીજ બ્રાત માગશે નહિ ભાગ	શું
સાત સામટા પડશે દુઃખાળ	શું

પણ વિદ્યા ધન ખુટે ન લગાર	શું
જોને હું ટશે નહિ કદી ચેર	શું
ચહાય જંમત હશે મહા દોર	શું
તેનાં કાર્ય થશે સૌ સીધ	શું
વીઘા વડે પામશે નવનીધ	શું
હોય ફરજઆત ફેળવણીનું ઢાન	શું
આપો મહારાજના (સીયાજી) હુકમને માન	શું
માટે મન વિચારો તત્કાલ	શું
તજી સ્વારથ બણાવો નીજ બાળ	શું
ખર્ચ મોટાં ન કરશે લગાર	શું
ચાલો વખત વીચારીને આ વાર	શું
બાળલગનતણો કાંક કરો બંધ	શું
નહિ તો ભરશે સયાજીને કંઠ	શું
કન્યા વિક્રયથી સુખ નવ થાય	શું
તેવા નર તો નીચે નરક જાય	શું
કરૂં આગેવાનોને હું ચરજ	શું
કરો સુધારાને બળવો ફરજ	શું
આગ ચાર સુધારા જો થાય	શું
તો તો હુખ સહુ દેવહુ જાય	શું
જાગો જાગો વખત વહી જાય	શું
કંઠે હીતદર સુખ સૌ થાય	શું

માયન ૧૧ મું.

હરી ભજન વીના હુખ દરીઆ સંસારનો પાર નહી આવે
(એ રાગ).

સ્વજ્ઞાતીજનો સૌ જન મળતાં સર્વે સુખડુ માણ્યુ
જગમાં જોતાં જ્ઞાતી સુધારા શમ સુખ અધીક ન જાણ્યુ
પાટીદારોએ જોયુ જાગી સ્વજ્ઞાતી સુધારાની લહે લાગી
બાવઠ આખા ભવની લાગીરે સ્વજ્ઞાતી જનો.
સહી હુખ સુખ અવની પર ફરજો સ્વજ્ઞાતી તણાં સંકટ હરજો
એવાં સત કામ સદાએ કરજોરે સ્વજ્ઞાતી જનો.
તમે શકતીમાં સમરથ કેવા જાણે પાંડવમાં ભીમભાઈ જેવા
તમે પૃથ્વીમાં પ્રગટ થયા તેવારે સ્વજ્ઞાતી જનો.
તમે ધી ગોળનેઘડ નીપજવો તમકર્મમાં રહ્યો કોદરોખાવો
ગયો જનમારો એજો આવોરે સ્વજ્ઞાતી જનો.
તમે પેટફાડોછો ધરતી તણુ તેમાં નીપજવો અન્ન ધણુ
તોયે લોગવોછો નીર્ધન પણુરે સ્વજ્ઞાતી જનો.
તમે પાક ઘણેરા કપાશ કરો પણુ વસ્ત્ર વીના અંગ ખુલ્લે ફરો
તમે મજુરી કરીને ધર વણીક ભરો રે સ્વજ્ઞાતી જનો.
તમે ખર્ચ કરોછો અણુધાર્યું નથી કરતા સુધારકનું વામું
પાયમાલ થઇને કરશે હાર્યું રે સ્વજ્ઞાતી જનો.
તમે ટાઢ તાપ વરસાદ સહો તમે શતદીવસ વનવમઢે રહો
પણુ સુખીઆ નહી તેનુ કારણ કહોરે સ્વજ્ઞાતી જનો.

તમે હાથેરળેલુ ધનધાન્ય હર્યું તમે કુટુંબ પોષણમાંકરજ કંઈ
 છોકરાં રળી ભરશે મન આદર્યુંરે સ્વજ્ઞાતી જનો
 વીરો સુધારો હવેતો હદ થઈ ધરખાર ધરેણુને લક્ષ્મી ગઈ
 કહે હીતકર જીભ મમ ઘશાઈ ગઈરે સ્વજ્ઞાતી જનો

ગાયન ૧૨ મું.

પુનમ ચાંદનીનો રાગ

ભજીએ ભાવ ધરીને હેતે ઉમીઆમાતનેરે.
 જે છે જગત જનેતા તારણ પાલણુહાર.
 માના ચરણ કમળમાં ચિત્તસદા ચોટાડીએરે.
 દેવી જગતજનુની જુગમાં દીનદયાળછેરે.
 જેના દર્શનથી ટળે કોટી અપરાધ. માનાચરણ.

શાખી.

એકશમે શીવજી ગયા, તપસ્યાકારણ વન.
 ઉમીયા રહી ત્યાં એકલી, આપવીચાર્યું મન.
 ઉમીયા અંગે તણા પરશેવો આપ ઉતારીએરે.
 તેના પુતળાં પ્રગટયાં એકશેને પાંચ. માનાચરણ.

શાખી.

વનથકી શંભુ આવીઆ ઉમીયાએમાંડી રાહ.
 આ સર્વને સજીવન કરો હું માનું તમારો પાડ.
 મ્યારે પારવતીને શીવ કહે શુભ સુંદરીરે.

સજીવન કર્યાધકી તો થાશે મહા સંતાપ. માનાચરણ-
શાળી.

વળતી ઉમીઆવાણી વઢે એ સરવે સુખ બાળ.

થવાનું થાયે ભલે પણ પ્રગટ કરે તત્કાળ.

ત્યારે અંજની ભરીને અમરૂતથી સજીવન કર્યારે.

તો પણ સરવે ઉઠી શીવને દીધી ગાળ, માનાચરણ-
શાળી.

તેમાં નરબાવન જણા ત્રેપન અબળા જાત.

ત્યાં કણખી ઉત્પન્ન હુવો વિશ્વવિષે વિજ્યાત.

ઝોડો ખાયખીએને દિવસ ગુજારે મોજમાંરે.

થાએ દશેવરશે ઉમીયાને ઉચાટ. માનાચરણ-
શાળી.

નારદમુની તેડાવીયા પરણાવ્યાં સરવે બાળ.

દુઢ'ભીવાગ્યાં દેવતાં વરત્યો જય જયકાર.

પણ નર એકને નારી બે બાકી રહ્યાંરે.

તેથી દીન અપ્રમે કીધી માંડવરાત. માનાચરણ-
શાળી.

ભાભાનારાભા થયા કણખીના કણખીજ.

હજીએ મીઠા નહિ કડવા કણખી બીજ.

માના હેત ધરીને ગંગારામ શુણ ગાય છેરે.

હું'જ' જનમે જનમ તું'જ' ચરણ કમળનેઃદાર. માનાચરણ.

સમાપ્ત,

